

3—4 december

Debatter m. m.

Torsdagen den 3 december

Sid.

Svar på enkla frågor:

av herr Brundin (m) om offentliggörande av beslutsunderlaget för regeringens beslut om Brofjorden	3
av herr Åkerlund (m) ang. bevakningen av US Trade Center m. m.	5
av herr Olsson, Johan, (cp) ang. standarden på bussar i linjetrafik	6
av herr Nilsson, Nils, (cp) ang. besprutning med växtgift längs vägar och i skogsmark	8
av herr Olsson, Erik, (s) ang. nedläggningen av ullspinneriet i Nälden	9
av fru Florén-Winther (m) om inrättande av ett statligt likalönsråd	10

Svar på interpellation av herr Carlsson, Eric, (cp) ang. indragning av allmän väg	12
---	----

Meddelande ang. enkla frågor:

av herr Olsson, Johan, (cp) ang. ev. minskade väganslag till glesbygder	14
av herr Olsson, Johan, (cp) ang. val av ledamöter till länsstyrelser, m. m.	14

Torsdagen den 3 december

Kammaren sammanträdde kl. 14.00.

Justerades protokollet för den 25 nästlidne november.

Anmälades och godkändes andra lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 396, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i arbetarskyddslagen (1949:1).

Om offentliggörande av beslutsunderlaget för regeringens beslut om Brofjorden

Herr statsrådet och chefen för civildepartementet LUNDKVIST erhöll ordet för att besvara herr *Brundins* (m) fråga till herr statsministern om offentliggörande av beslutsunderlaget för regeringens beslut om Brofjorden, vilken fråga intagits i kammarens protokoll för den 26 november, och anförde:

Herr talman! Herr Brundin har frågat statsministern om denne avser att offentliggöra allt beslutsunderlag varpå regeringens beslut om Brofjorden grundats. Frågan har överlämnats till mig för besvarande.

Alla handlingar i det ärende frågan avser är av sådan art att de kan hållas tillgängliga för allmänheten. På grund av materialets stora omfattning är en sammanhållen publicering knappast tänkbar. Visst material av större allmänt intresse har emellertid utgivits i särskild ordning, bl. a. sjöfartsverkets redogörelse för de kompletterande undersökningarna om inseglings- och angöringsförhållanden i Brofjorden och redovisningar av statens planverks Väst-kuststudier. Inom civildepartementet förbereds publicering av sådant mate-

rial som insamlats i anslutning till förberedelserna för den fysiska riksplanelingen.

Herr BRUNDIN (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet Lundkvist för svaret på min fråga.

Det är helt riktigt som sägs i svaret, att en del av materialet i frågan om lokalisering av ett raffinaderi till Brofjorden har publicerats. Men vad jag närmast tänkte på när jag ställde frågan är det förhållandet, att det för närvarande sitter inte mindre än tre utredningsgrupper, och mig veterligt har ingen av dem ännu fullbordat sitt arbete. Det rör sig om planverkets Väst kustgrupp, riksplaneringsgruppen i civildepartementet samt en grupp som etablerats gemensamt för fyra departement och som tillsattes med anledning av Väröprojektet just för att studera lokaliseringen av ett OK-raffinaderi.

Det egendomliga är att regeringen fattar beslut utan att dessa utredningar fullgjort sina uppdrag. Men nu antyds att åtminstone någon av dessa utredningsgrupper skulle vara mycket nära fullbordandet av sitt uppdrag samt att hittills framtaget material skulle ha redovisats för regeringen. Enligt min uppfattning vore det intressant att få kännedom om vilka delar av dessa utredningar som stått till regeringens förfogande.

Vad är det för beslutsunderlag ni har haft? Det måste vi rimligen få veta för att över huvud taget kunna bedöma den eventuella klokheten i det fattade beslutet.

Herr statsrådet LUNDKVIST:

Herr talman! Jag skulle tro att anledningen till frågan kan vara det missförstånd som jag förstår kan ha upp-

Om offentliggörande av beslutsunderlaget för regeringens beslut om Brofjorden

stätt beträffande hur dessa grupper, som redovisats av herr Brundin, över huvud taget skall arbeta.

Den interdepartementala gruppen till-sattes redan 1968 för att följa detta besvärliga ärende och består av representerer för de fem departement som är mera direkt berörda av en fråga vilken regeringen inte bedömt bara som en planfråga utan som verkligen en lokaliseringsfråga med stor betydelse för den framtida samhällsplaneringen på Väst-kusten.

Vidare arbetar riksplanegruppen. Som vi tidigare meddelat är syftet att vi till hösten 1971 skall vara framme vid en redovisning av vad vi kallar en planskiss, som ett resultat av det här arbetet, dvs. ett förslag om i vilka former den fysiska riksplaneringen i framtiden skulle kunna bedrivas. Förslaget skall illustreras med en planskiss, som redovisar resultaten av de inventeringar som har gjorts av den grupp som arbetar inom civildepartementet, och det kommer att bygga på de värderingar för samhällsplaneringen i fortsättningen som regeringen kommer fram till, mot bakgrunden av de sammanvägningar som skall ske mellan å ena sidan fysisk planering och å andra sidan andra typer av riksplanering som regeringen ytterst har ansvaret för.

Vi har i detta arbete hela tiden uppfattat Västkusten som ett av de känsligaste områdena, där man så tidigt som möjligt borde komma fram till ett ställningstagande som gjorde det möjligt att rädda undan så stor del av kusten som möjligt från lokalisering av denna typ av industrier. Därför har också på detta kustavsnitt bedrivits intensivstudier av den s. k. Västkostgruppen. Den har levererat ett material, sex rapporter. Dessa rapporter, som alltså är offentliggjorda, ligger för det första med i den bedömning som planverket har gjort när det avfattat sitt remissyttrande. Rapporterna ligger för det andra med i den bedömning som regeringen har gjort, först förberedande inom den interdeparte-

mentala gruppen och därefter när regeringen slutgiltigt i allmän beredning har tagit ställning till frågan.

Det har framskyttat att man anser att Västkostgruppen borde ha fått tillfälle att göra en slutgiltig avvägning av sitt arbete och redovisa detta. Inom regeringen menar vi att den avvägning som erfordras måste göras av regeringen; först genom förberedning inom den interdepartementala gruppen, ty det är trots allt inte bara planfrågor vi har att ta ställning till i detta sammanhang, utan det är frågor som berör fem olika departement, nämligen industridepartementet beträffande branschfrågor, inrikesdepartementet när det gäller regionalpolitik och sysselsättningspolitik över huvud taget, jordbruksdepartementet när det gäller naturvård, kommunikationsdepartementet när det gäller kommunikationer och civildepartementet när det gäller planfrågor i övrigt.

Det är den avvägningen som vi menar att regeringen måste ta det yttersta ansvaret för. Då har vi funnit anläget att så tidigt som möjligt kunna fatta ett beslut, som skulle göra det möjligt att bestämma en målsättning för hur planeringen på Västkusten i fortsättningen skall bedrivas. Sammanvägningen har sålunda gjorts av regeringen. I en fyllig redovisning på den presskonferens som vi höll har vi motiverat beslutet. På det sättet har vi också offentliggjort de grunder, på vilka regeringen tagit ställning i detta ärende.

Alla handlingar som över huvud taget har förekommit i de debatter vi haft, innan vi tagit ställning till detta ärende, är som jag anger i mitt svar offentliga handlingar, vilka redovisats i första hand när remissyttrandena har avlevererats men också i form av inlagor till den s. k. riksplanegruppen såsom svar på frågor, som riksplanegruppen fort-löpande haft att ställa exempelvis till olika branscher inom näringslivet.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

Ang. bevakningen av US Trade Center m. m.

Ang. bevakningen av US Trade Center
m. m.

Herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet GEIJER erhöll ordet för att besvara herr Åkerlunds (m) fråga angående bevakningen av US Trade Center m. m., vilken fråga intagits i kammarens protokoll för den 25 november, och yttrade:

Herr talman! Herr Åkerlund har frågat mig om jag anser att polisens bevakning av US Trade Center måndagen den 23 november 1970 varit betryggande och hur jag bedömer demonstranternas användning av blyklumpar som kastvapen.

Vissa ambassader och en del andra objekt i Stockholm bevakas kontinuerligt. Bevakningspersonalen står i direkt radiokontakt med ledningscentralen i polisdistriktet. Möjlighet finns att med kort varsel tillkalla polisförstärkning. Om det finns särskild anledning att befara oroligheter av något slag skärps den polisiära beredskapen.

Vid det tillfälle som herr Åkerlund avser fanns bevakningspersonal på platsen. Polisförstärkning kom snabbt dit efter larm. Tre personer greps som misstänkta för grov skadegörelse. Polisutredning pågår.

Givetvis tar jag bestämt avstånd från användande av våld vid demonstrationer.

Herr ÅKERLUND (m):

Herr talman! Jag tackar justitieministern för svaret på min fråga. Jag tackar också speciellt för avslutningsorden, alltså deklARATIONEN att justitieministern tar bestämt avstånd från våld vid demonstrationer. Jag hade inte väntat mig något annat, men jag finner det ändå positivt att justitieministern faller just dessa ord.

I övrigt är svaret kanske litet intetsägande. Jag har frågat om justitiemi-

nistern ansåg polisens bevakning betryggande, men ser man till resultatet var den uppenbarligen inte betryggande. I svaret sägs att om det finns särskild anledning att befara oroligheter av något slag skall bevakningen skärpas. Men tydligen har man inte ansett att det just då fanns en sådan särskild anledning.

Huruvida blyklumpar har använts är enligt min mening en viktig fråga. Justitieministern har där inte givit uttryck åt någon uppfattning. Vid tidigare frågor beräffande våld vid demonstrationer har jag framhållit faran och riskerna av att man upptrappar de vapen som kommer till användning. Den första frågan nu är väl om blyklumpar använts. Det har nämligen ifrågasatts, om så verkligen var fallet. Det blir väl polisutredningens sak att avgöra det. Men vad som särskilt bör framhållas beträffande blyklumparna är det rent fysiska faktum att specifika vikten hos bly är så mycket högre än hos granit — det rör sig om cirka fem gånger så stor specifik vikt. Därför blir effekten av en slängd blyklump om inte fem gånger så stor som av en slängd sten så i varje fall avsevärt större. Detta är väldigt allvarligt, ty om en människa träffas av en blyklump kan direkt livshotande skador uppstå. Det var väl också på ett hår när att en människa här hade blivit träffad av en sådan blyklump eller sten.

Man måste säga åt människor som vill ge uttryck för politiskt ogillande, att de skall låta bli att använda vapen som kan vara långt farligare än de själva kanske begriper. Just därför tycker jag att justitieministern måste hjälpa till på den punkten och klargöra för dessa människor riskerna även för dem själva av att tillgripa sådana farliga kastvapen som det här är fråga om.

Med detta, herr talman, tackar jag än en gång för svaret.

Ang. standarden på bussar i linjetrafik

Herr statsrådet **GEIJER**:

Herr talman! Beträffande de närmare omständigheterna i det fall som herr Åkerlund tagit upp har jag redan gått ganska nära gränsen för vad vi kan diskutera i riksdagen i fråga om enskilda händelser av denna art. Jag anser mig därför inte kunna gå in på någon ytterligare eller mera detaljerad bedömning av förhållandena vid det tillfället.

När det gäller den andra frågan är det domstolens sak att ta hänsyn till riskerna med våldshandlingar av det slag som herr Åkerlund har talat om. Det får ju bli en domstolsprövning i enlighet med den lagstiftning vi har mot våldsbrott.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Ang. standarden på bussar i linjetrafik

Herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet **NORLING** erhöll ordet för att besvara herr *Johan Olssons* (cp) fråga angående standarden på bussar i linjetrafik, vilken fråga intagits i kammarens protokoll för den 25 november, och anförde:

Herr talman! Herr Johan Olsson har frågat mig om jag vill vidta åtgärder för att höja standard och passagerarbekvämlighet på bussar i linjetrafik, särskilt med hänsyn till att busstrafiken i vissa fall avses ersätta järnvägstrafik och avser långa resesträckor.

Utvecklingen av moderna och bekväma busstyper har tagit ökad fart under det senaste årtiondet både i Sverige och utomlands. Här i landet torde inte minst 1967 års högertrafikreform ha medfört en "engångslyftning" av standarden.

Allmänt sett kan man i dag påstå att såväl de statliga som de större kommunala och privata bussföretagen vid nyanskaffning av bussmateriel är mycket lyhörda för trafikanternas krav på standard och att trafikutövare och tillver-

kare här går hand i hand. Jag vill i det sammanhanget nämna att — enligt vad jag erfarit — en undersökning i dagarna slutförts inom IVA:s transportforskningskommission, vilken innehåller bl. a. rekommendationer och förslag i fråga om den tekniska utrustningen och standarden i långfärds- och expressbussar.

Vad beträffar ersättningstrafik med buss vid nedlagd järnvägstrafik och på långa resesträckor vill jag erinra om att den komfort och standard, som numera kännetecknar SJ:s långfärds- och veckoslutsbussar, är mycket hög också vid internationella jämförelser. Toaletterum med rinnande kallt och varmt vatten, friskluftventilation, ställbara fätöljer med läslampor, garderob, högtalaranläggning, imfria fönster och luftfjädring är exempel på anordningar som nu är regel i dessa fordon. När det gäller kortväga ersättningstrafik blir ofta skolbarnsresor bestämmande för bussinsatserna, och inredning och materiel får då inriktas på att göras mer robust och ändamålsenliga. Även här sker emellertid en kontinuerlig standardhöjning.

Herr **OLSSON, JOHAN**, (cp):

Herr talman! Jag ber att få tacka chefen för kommunikationsdepartementet för svaret på min fråga.

Jag anser att frågan är väsentlig för befolkningen på landsbygden. I de områden som drabbas av järnvägsnedläggningar anses ersättningstrafik med buss ändå vara en avsevärd standardsänkning. Över huvud taget är man ute i landsorten mycket rädd för att undan för undan få en sänkt kommunikationsstandard. Det gäller alltså här en fråga om jämlikhet i servicehänseende med mera tätbefolkade delar av landet.

Frågan innefattar en hel rad detaljer, t. ex. utrymmesstandard i bussarna, fätöljer, toaletter — en viktig sak på längre resor — värme och ventilation, fjädring och buller. Inte mindre viktig

är den utanförliggande servicen i form av vänthallar eller andra utrymmen under tak vid hållplatserna.

Jag hade frågat om statsrådet ville vidta några åtgärder för att öka passagerarnas bekvämlighet och standarden i övrigt på bussar i linjetrafik. Jag fick inget svar på den frågan, men jag kan väl tolka det svar jag fick närmast som en redogörelse för vad som pågår på området. Det kanske inte erfordras några åtgärder enligt statsrådets mening, men jag vill ändå ifrågasätta om det inte vore värdefullt att kommunikationsministern tog ett initiativ i den av mig önskade riktningen.

De bussar som beskrevs i svaret finns i mycket litet antal. Jag har fått uppgiften att det finns ungefär 25 sådana bussar. När sätts dessa bussar in i linjetrafik? Att de används i turisttrafik känner vi till, och det är bra i och för sig. Det är dock inte riktigt bra att man kan konstatera att bussar i turisttrafik är fina, men att så fort det är fråga om linjetrafik blir det sämre, gamla bussar.

Jag åkte häromdagen från Ljusdal till Sveg. Bussen gick från Ljusdal på morgonen klockan halv sex, och då hade man inte sovit färdigt, eftersom man stigit upp tidigt och åkt några mil per bil. Den bussen var sådan att den knappast inbjöd till vila, och passagerarna i bussen hade nog gärna önskat i varje fall fåtöljer med nackstöd eftersom det gällde en så pass lång resa.

Vi har i vårt län aktuella indragningar. Bollnäs—Kilafors—Söderhamn är en linje där persontrafiken upphör 1 januari. Jag vet inte hur det blir med Ljusdal—Hudiksvall. Bollnäs—Orsa är en annan linje som är ett frågetecken. Kommer det att insättas bussar av hög standard på dessa linjer, som omfattar sex, sju, åtta mil? Det är en fråga som vi i berörda orter är mycket intresserade av.

Det är givet att företagen är intresserade av att följa med i utvecklingen, men jag tror att lönsamhetsfrågan lägger hinder i vägen för busstrafikföreta-

Ang. standarden på bussar i linjetrafik gen när det gäller att verkligen satsa på en hög standard.

Åter och åter kommer man igen till frågan om trafikförsörjningen här i landet. För att problemet skall lösas kanske det ändå erfordras att samhället tar vissa kostnader i syfte att kunna uppehålla en jämlik standard.

Jag vore till slut tacksam att få höra, om man på sådana sträckor som t. ex. Ljusdal—Hudiksvall kan påräkna bussar av den typ kommunikationsministern angav.

Herr statsrådet NORLING:

Herr talman! Jag skulle tro att redan det förhållandet, att bussbolagen på allt sätt måste utgå från den starka konkurrens som de har från privatbilismen, i sig självt utgör ett ganska starkt motiv för dem att försöka se till att de får bussar som kan utgöra ett verkligt alternativ till bilen. Jag tror således att bussföretagen själva beaktar denna fråga och i eget intresse företar en nyttig och riktig sanering utan några speciella åtgärder från samhällets sida.

Som jag nyss sade, får standarden på långfärdsbussar och expressbussar numera anses tillgodose högt ställda krav på komfort för passagerarna och teknisk utrustning i övrigt.

Vad sedan angår busslinjer på korta sträckor, där det ofta gäller ersättningstrafik, krävs naturligtvis samordning med eventuell linjetrafik i området på de villkor som förefintligt trafikunderlag kan ge. Med hänsyn till koncessionsförhållanden förekommer ju ersättningstrafik ibland också vid andra företag än i SJ:s regi. Den nytillkomna ersättningstrafiken måste naturligtvis anpassas till de förutsättningar som redan gäller för den förutvarande trafiken i det etablerade företaget — detta sagt bara som ett konstaterande som herr Olsson säkerligen också kunnat göra själv.

Herr OLSSON, JOHAN, (cp):

Herr talman! Statsrådets erinran om att konkurrensen är så knivskarp att

Ang. besprutning med växtgift längs vägar och i skogsmark

den i sig själv stimulerar bussföretagen till att göra sitt yttersta är i och för sig riktig, men det händer ofta att konsekvensen i stället blir att busslinjen dras in. Och då har man från människornas synpunkt kommit i en än svårare situation.

Därför skulle det vara tacknämligt om även de enskilda bussföretagen liksom självfallet SJ kunde påräkna stöd i någon form från statsmakternas sida för att påskynda utvecklingen på detta område.

Vad gäller toaletter på bussar har man ansett, att det vore angeläget att det funnes toaletter vid bussresor som tar över en halvtimme. Jag har hört sägas att SJ anser att det bör vara linjer på minst 10 mil, dessutom med en hög resandefrekvens, för att man skall sätta in dessa moderna långfärdsbussar. Det innebär i praktiken att flertalet av de sträckor som är i farozonen just nu vad gäller persontrafik på järnväg kommer att få en försämrad standard. En sådan utveckling bör vi med olika medel möta, och jag vill uttala den förhoppningen att statsrådet följer dessa frågor med intresse och kanske tar initiativ till en utredning, som kan föra dem ett steg framåt.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

Ang. besprutning med växtgift längs vägar och i skogsmark

Herr statsrådet och chefen för socialdepartementet ASPLING erhöll ordet för att besvara herr *Nils Nilssons* (cp) fråga till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet angående besprutning med växtgift längs vägar och i skogsmark, vilken fråga intagits i kammarens protokoll för den 16 oktober, och yttrade:

Herr talman! Herr Nils Nilsson har frågat jordbruksministern om risken för skador på människor och djurliv i sam-

band med användandet av växtgifter för besprutning. Frågan har överlämnats till mig för besvarande.

Den senaste tiden har särskild uppmärksamhet riktats mot preparat som innehåller fenoxisyrorna 2, 4-D och 2, 4, 5-T och som i handeln kallas bl. a. hormoslyr. Mot bakgrunden av att farhågor uppkommit om att dessa preparat kan vara skadliga för människor och djur har giftnämnden tillkallat en särskild expertgrupp som skall undersöka vilka faror som kan vara förenade med användning av preparaten. I gruppen ingår bl. a. ärftlighetsforskare samt specialister på fostermissbildningar och miljöfrågor.

Expertgruppen väntas redovisa resultatet av sitt arbete inom ett par månader. Giftnämnden kommer därefter att ompröva registreringen och därvid ta ställning till frågan om förbud mot användningen av de berörda preparaten.

Särskilda problem är förenade med spridning av bekämpningsmedel från luften. Som en följd av de erfarenheter som vunnits har giftnämnden redan nu beträffande alla typer av bekämpningsmedel meddelat förbud mot flygbekämpning, om medlen inte är särskilt godkända för ändamålet. Spridning med flyg av herbicider med fenoxisyror får alltså inte ske utan uttryckligt medgivande av giftnämnden. Frågan om dessa medel över huvud taget skall få användas i framtiden kommer, som framgår av vad jag nyss sagt, att avgöras av giftnämnden i god tid före nästa bekämpningssäsong genom att registreringsfrågan tas upp till omprövning.

Herr NILSSON, NILS, (cp):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret på min enkla fråga, vilket jag tycker innehöll en hel del lugnande besked.

Att viss försiktighet börjat iakttagas vid användandet av kemiska besprutningsmedel är säkert mycket välbetänkt.

Ang. nedläggningen av ullspinneriet i Nällden

Även om vi behöver bekämpningsmedel för att komma till rätta med lövuppslagen i skogsmark och utefter vägarna, är det angeläget att bekämpningen sker med metoder som inte åstadkommer skada. Åsikterna om besprutningsmedlens farlighet varierar, men det torde vara obestridligt att för vissa personer har kontakten med växtlighet som besprutats åstadkommit mer eller mindre skadliga effekter, ofta i form av tillfälliga sjukdomssymptom. Riskerna för genetiska skador på växt- och djurliv samt även på människor vet vi inte tillräckligt mycket om, men så många fall har dock framkommit där sådana skador kan misstänkas, att skäl till stor försiktighet föreligger, till dess sådana växtgifters verkningar är utforskade. Här kan nämnas de fall av kastning av kalv som förekommit hos renar. Medfödda skador hos barn finns också, där i varje fall föräldrarna misstänker växtbesprutningar vara orsaken. Man har även iakttagit egendomliga förändringar hos växter i områden som utsatts för besprutning.

Vi vet av erfarenheter från andra sammanhang hur svårt det kunnat vara att bevisa ett medels skadlighet, även om starka misstankar förefunnits, men medlets skadlighet till slut fastslagits, sedan det dock redan hunnit åstadkomma stor skada — i de enskilda fallen tyvärr obotlig sådan.

Man har därför anledning att iakttä stor försiktighet, och det är faktiskt med glädje jag läser i svaret, att en särskild expertgrupp tillsatts just för att undersöka dessa frågor. Av svaret framgår också att i gruppen ingår bl. a. ärftlighetsforskare samt specialister på fostermissbildningar och miljöfrågor. Det är tillfredsställande att denna expertgrupp väntas redovisa resultatet av sitt arbete redan inom ett par månader och att giftnämnden därefter kommer att ta ställning till om de berörda preparaten får användas eller ej.

Jag ber ännu en gång att få tacka för svaret.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Ang. nedläggningen av ullspinneriet i Nällden

Herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet **HOLMQVIST** erhöll ordet för att besvara herr *Erik Olssons* (s) fråga angående nedläggningen av ullspinneriet i Nällden, vilken fråga inlagits i kammarens protokoll för den 19 november, och anförde:

Herr talman! Herr Erik Olsson har frågat om jag är beredd vidta åtgärder för att skapa nya sysselsättningstillfällen i stället för dem som försvinner den 1 april 1971 i och med nedläggningen av ullspinneriet i Nällden i Jämtlands län.

Alla de resurser som arbetsmarknads- och lokaliseringpolitiken ställer till förfogande skall naturligtvis utnyttjas för att bereda nya arbeten åt dem som blir arbetslösa i samband med den av herr Olsson nämnda industrinedläggningen. De omfattande lokaliseringpolitiska insatser som under senare år gjorts framför allt i Östersundsområdet har haft avsevärda sysselsättningseffekter. Det finns anledning förmoda att de vid årets riksdag godtagna nya reglerna för regionalpolitiskt stöd skall ytterligare stimulera en sådan utveckling och att möjligheterna att sprida sysselsättningseffekterna ut över länet skall öka.

Herr **OLSSON, ERIK**, (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka inrikesministern för svaret på min fråga.

Eftersom det är helt positivt, skulle jag kunna nöja mig med detta tack. Jag vill dock, herr talman, som motivering för att jag har besvärat statsråd och kammare med frågan framhålla, att när det inom ett så industrifattigt län som Jämtland inom loppet av 14 dagar signaleras nedläggning av två av länets

Om inrättande av ett statligt likalönsråd

äldsta och större industrier, vållar det en stor oro, naturligtvis i första hand bland de anställda men även bland befolkningen i övrigt. Jag avser då Äggfors Träsliperi och Näldens Ullspinneri. Båda dessa industrier ligger i västra Jämtland och relativt nära varandra.

Näldens Ullspinneri, som min fråga gäller, har vid full drift haft cirka 80 anställda — det är alltså ett tämligen stort företag i vårt industrifattiga län. Dessutom har ullspinneriet varit en av de få möjligheterna till sysselsättning för den kvinnliga arbetskraft som finns inom länet. Det är angeläget från alla synpunkter att vi får en ny industri eller — kanske ännu bättre — en fortsättning av textilindustrin i Nälden och att ersättningen kommer så att den kan i tiden direkt avlösa det nuvarande företaget utan längre uppehåll.

Jag ber ännu en gång att få tacka statsrådet för det positiva svaret på min fråga.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

Om inrättande av ett statligt likalönsråd

Herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet **HOLMQVIST** erhöll ånyo ordet för att besvara fru *Florén-Winthers* (m) fråga till herr statsrådet **Löfberg** om inrättande av ett statligt likalönsråd, vilken fråga intagits i kammarrens protokoll för den 27 november, och yttrade:

Herr talman! Fru *Florén-Winther* har frågat statsrådet **Löfberg** om han är beredd att medverka till skapandet av ett statligt likalönsråd som likt det i Norge skall övervaka att principen enligt den av såväl Sverige som Norge, Finland och Danmark ratificerade ILO-konventionen nr 100 om lika lön för likvärdigt arbete efterlevs. Enligt fastställd ärendefördelning ankommer det på mig att besvara frågan.

Vi har här i landet valt linjen att ge-

nomföra likalönsprincipen avtalsvägen. Enligt min mening bör det då i första hand vara en uppgift för arbetsmarknadens parter att övervaka utvecklingen på detta liksom på andra avtalsområden.

Fru **FLOREN-WINTHER** (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret på min enkla fråga, även om jag tycker att det var något korthugget.

När riksdagen 1962 ratificerade ILO-konventionen nr 100 om lika lön för lika arbete var det, efter vad jag kan förstå, en viljeyttring om att kvinnorna skulle likställas med männen på arbetsmarknaden. I de riktlinjer för arbetsmarknadspolitiken som antogs 1966 uttalades också att den arbetsmarknadspolitiska målsättningen skulle vara densamma för kvinnlig arbetskraft som för manlig och att någon särbehandling efter kön icke fick ifrågakomma när det gällde användningen av arbetsmarknadspolitikens medel. Vidare skulle den latent arbetslösheten bland gifta kvinnor undersökas osv. Problemen togs i det sammanhanget upp ur en vid aspekt.

När sedan regeringen 1968 avlämnade FN-rapporten om kvinnans status i Sverige, fick man ett klart intryck av att programmet var alldeles entydigt: kvinnor skulle likställas med män på arbetsmarknaden och arbetet med att uppnå denna målsättning pågick.

Visserligen har Sverige ännu inte ratificerat FN-deklarationen mot kvinnors diskriminering, som omfattar bl. a. diskriminering på arbetsmarknaden. Vid en debatt här i riksdagen den 18 november om ett motionsyrkande att Sverige skulle ratificera denna deklaration eller utreda möjligheterna till en lagstiftning mot kvinnors diskriminering på arbetsmarknaden anfördes att man ville invänta den bearbetning av uppgifter som håller på att göras, och riksdagen uttalade sig för att man borde avvakta. Det måste ju betyda att man i och för sig skulle vara beredd att lagstifta, om det visar sig att de pågående

utredningarna på olika håll inte skulle leda till likställighet på arbetsmarknaden.

Ett likalönsråd efter norskt mönster skulle, efter vad jag kan förstå, vara ett lämpligt hjälpmedel för att slippa komma i den situationen att en tvångslagsstiftning måste införas. Det norska likalönsrådet, som jag har haft anledning att studera, arbetar för att vara till hjälp och stöd i likalönsfrågor. Det är därför detta organ kallas för ett råd. Rådet ger information, och det bedriver forskning för att komma fram till en bättre tingens ordning inom ensidigt rekryterade yrken. Det tar upp frågor om arbetsförmedling, omskolning, yrkesutbildning och yrkesvägledning, och det sysslar med arbetsvärdering och meritvärdering. Det undersöker annonseringen av platser, och det tar självklart också upp lönefrågor och anställningsfrågor. Rådet undersöker också hur olika yrken förhåller sig till varandra vid en arbetsvärdering.

Rådets inrättande innebär en klar viljeyttring från den norska regeringen om att den vill medverka till att den antagna ILO-konventionen skall slå igenom på arbetsmarknaden på ett riktigt sätt. Jag tycker att detta mönster åtminstone borde kunna diskuteras, och det är kanske därför jag tycker att svaret var litet korthugget. Staten är ju själv en stor arbetsgivare. Staten skulle med ett sådant här initiativ kunna bli vägledande för hela den svenska arbetsmarknaden när det gäller strävandena att uppnå likställighet mellan kvinnor och män.

Herr statsrådet **HOLMQVIST**:

Herr talman! Fru Winthers fråga var ju föredömligt kort formulerad, och jag försökte även ge ett kortfattat svar, som i alla fall gällde vad frågan avsåg.

Huruvida tillkomsten av en särskild institution eller ett särskilt råd skulle förbättra situationen kan man naturligtvis ha delade meningar om. Vi kanske

Om inrättande av ett statligt likalönsråd har legat före norrmännen på detta område, då vi har Arbetsmarknadens kvinnonämnd som är ett organ för arbetsmarknadens parter. Denna nämnd har just till uppgift att praktiskt försöka genomföra kvinnornas likställighet på arbetsmarknaden samt ta upp frågor om yrkesutbildning och naturligtvis även förhållanden i övrigt.

När vi anslöt oss till ILO-konventionen uttalade vi att avsikten var, att vi här i Sverige skulle arbeta efter traditionella former i den ordningen att arbetsmarknadens parter genom avtal skulle försöka uppfylla det som eftersträvas i konventionen.

Jag är inte lika övertygad som fru Winther om att detta är en fråga som man löser genom att tillsätta ett råd. Jag har däremot mycket goda förhoppningar om att vi kan komma ett långt stycke på väg med den metod som nu tillämpas. Det har ju visat sig att uppgörelserna under de senare åren gått i den riktningen att man genomfört större förbättringar för de kvinnliga löntagarna, vilket varit välmotiverat. Den utvecklingen bör kunna fortgå även i framtiden.

Jag ser således inte så pessimistiskt på möjligheterna att uppnå det avsedda målet med den ordning som vi nu tillämpar här i landet.

Fru **FLOREN-WINTHER** (m):

Herr talman! Statsrådet har förklarat sitt korthuggna svar, och jag förstår i och för sig att han velat markera hur man ser på dessa frågor. Jag vill ytterligare understryka att statsrådet hänvisar till det fackliga organ som finns, nämligen Arbetsmarknadens kvinnonämnd, som är sammansatt av representanter för olika fackliga organisationer och arbetsgivarsidan. I och för sig bedrivs där ett arbete som syftar till att skapa en bättre tingens ordning. Men att från riksdagens och regeringens sida stödja denna verksamhet t. ex. med ett sådant råd som jag förordad vore en

Ang. indragning av allmän väg

positiv åtgärd, allra helst som regeringen har till sitt förfogande en rad olika råd i andra frågor för att stödja och hjälpa viktiga strävanden och kanske även för att följa utvecklingen. Jag tycker att detta råd skulle kunna ha en sådan funktion på ett område där vi har en aktuell diskussion när det är avtalsår. Det borde vara positivt för de många kvinnor det gäller.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Ang. indragning av allmän väg

Ordet lämnades härefter till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet NORLING, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara herr *Eric Carlssons* (cp) interpellation angående indragning av allmän väg, och nu anförde:

Herr talman! Herr Eric Carlsson har frågat mig om jag är beredd att lämna en redogörelse för de principer som tillämpas vid indragning av allmän väg samt om jag vill medverka till sådana ändringar av dessa principer att samråd mellan vederbörande vägförvaltning och berörda parter garanteras.

Den grundläggande bestämmelsen i fråga om indragning av allmän väg återfinns som herr Carlsson nämnt i 8 § lagen om allmänna vägar. I den proposition till 1943 års riksdag där förslaget till väglagen lades fram anförde departementschefen, att varje beslut i ärende rörande indragning av väg bör grundas på en avvägning mellan å ena sidan kostnaderna för vägens underhåll och å andra sidan den nytta vägens bibehållande såsom allmän medför från det allmännas synpunkt. Det är då utan vidare klart att vägen bör bibehållas som allmän, om dess indragande medför större olägenhet för den berörda bygden. Villkoret att olägenheten för bygden av vägens indragande skall vara

ringa omöjliggör dock inte en indragning som är till olägenhet endast för ett fåtal fastigheter.

Föreskrifter om handläggningen av indragningsärenden finns i 34 § vägstadgan. Ärendet utreds av länsstyrelsen som skall inhämta yttrande från vägnämnden samt de lokala organ och andra vilkas hörande kan tjäna till upplysning. Länsstyrelsen kan kalla trafikanter och andra som berörs av indragningen att yttra sig vid särskilt sammanträde. Därefter översänds ärendet till statens vägverk för prövning. Vägverkets beslut skall delges länsstyrelse och vägnämnd samt kungöras i kyrkan och i ortspresen. Beslutet skall även tas in i länskungörelserna. Någon bestämmelse som gör direkt samråd med de av indragningen berörda parterna obligatorisk finns inte. I många län förekommer sådant samråd ändå, bl. a. för att underlätta att väghållningen kan ordnas snarast efter indragningen.

1960 års vägsakkunniga har år 1968 lagt fram ett betänkande med förslag till ny väglagstiftning. Efter remissbehandling bereds nu ärendet i kommunikationsdepartementet. I samband därmed övervägs förfarandet vid indragning av allmän väg och behovet av samråd med blivande väghållare. Jag avser att förelägga 1971 års riksdag förslag till ny lag om allmänna vägar.

Herr CARLSSON, ERIC, (cp):

Herr talman! Jag ber att till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet få framföra mitt tack för svaret på min interpellation.

Av detta svar framgår vilka principiella bestämmelser som gäller vid indragning av allmän väg, genom hänvisningar till 8 § väglagen och 34 § vägstadgan. Där ges emellertid inte de entydiga anvisningar om den formella behandlingen av indragningsärenden som man har rätt att begära. Detta framgår också av statsrådets svar, där det sägs att någon "bestämmelse som gör

direkt samråd med de av indragningen berörda parterna obligatorisk finns inte. I många län förekommer sådant samråd ändå, bl. a. för att underlätta att väghållningen kan ordnas snarast efter indragningen.”

Statsrådet anför vidare att reglerna om förfarandet vid indragning av allmän väg och behovet av samråd med blivande väghållare är föremål för prövning inom kommunikationsdepartementet. Det är tacknämligt att så sker, när den nuvarande ordningen inte är tillfredsställande. Utsagt i klartext är den nuvarande ordningen helt otillfredsställande, sådan den tillämpas på vissa håll vid vägindragningar och vägnedläggelser. Det finns nämligen exempel på att man med byråkratiska krumbukter ställt vederbörande vägintrösser utanför samråd och insyn i vad som skall ske i fråga om nedläggningar av väg.

I min interpellation har jag pekat på ett par konkreta fall som belyser vad som kan ske på detta område. I det ena fallet har vederbörande vägförvaltning genom tillägg till vägrättskontrakt med markägaren förbundit sig att efter tillkomsten av ny väg riva upp den gamla vägen och påföra matjord — alltså utläggning till åker. Detta medför att en där belägen skola kommer att sakna direkt väg till en väsentlig del av elevområdet. Uppenbar olägenhet uppstår för såväl skolan och skolskjutsfordonen som för den berörda bygden genom detta förfarande.

Men dessutom måste jag fråga mig hur en av vederbörande byalag och skifteslag sedan fordomtima ägd väg kan raseras av vederbörande vägförvaltning. En i skifteshandlingarna undantagen, av byalaget ägd väg tillhör byalaget och kan inte genom vägrätt ägas av staten eller vägförvaltningen. Det har nämligen sedan gammalt funnits en väg här. Enskilda väghållare har haft ansvaret för underhåll av vägen innan detta övergick till vägdistrikt och vägförvaltning. Jag förstår att vägen kan indragas från allmänt underhåll när ny

Ang. indragning av allmän väg

väg bygges och det sker med stöd av 8 § väglagen och 34 § vägstadgan. Men vad jag inte kan förstå är hur en vägförvaltning kan försälja och riva upp en av enskilda skifteslag och byalag ägd väg. Till yttermera visso är det märkligt att sådant kan få ske utan att berörda skiftesdelägare ens har blivit tillfrågade. Kan verkligen ett läns vägförvaltning försälja och avhända en för en by undantagen väg på detta sätt? Det gäller dock, som jag har sagt, en urgammal väg, tillkommen långt innan skiftet gick fram under senare delen av 1800-talet. Att sedan av vägen berörd befolkning liksom den skolstyrelse, som med stöd av skolstadgans bestämmelser har att förvalta skolans fastigheter, ej blivit informerade om vägförvaltningens åtgärder, gör inte saken bättre.

Vilket värde har väglagens 8 §, måste man fråga sig, när sådant kan ske som här har relaterats. Jag förmodar emellertid att man här söker stöd i 25 § väglagen där det heter: ”Indrages väg, upphöre vägrätten; och äge väghållaren bortföra vad å marken anbragts för vägandamål, där ej länsstyrelse med hänsyn till uppkommen fråga om markens begagnande som enskild väg aktar nödigt annorlunda bestämma.”

Jag har förståelse för att man kan hänvisa till den paragrafen, men vad jag vill göra gällande är att om vägen indras och vägrätten upphör, måste vägen återgå till vederbörande skifteslag. Det är skifteslaget som äger vägen. Man kan inte förvalta den på annat sätt.

I de båda fall som jag har åberopat i min interpellation gäller det alltså i vederbörande skifteslagshandlingar redovisade, för skifteslaget undantagna och av skifteslaget ägda vägar. I dessa fall torde, som jag tidigare har framhållit, 25 § väglagen inte kunna tillämpas. I det första fallet i min interpellation har upprivning av vägen ännu inte skett, men i det andra fallet är vägen nu ett minne blott.

Vad som här är angeläget är att tillse att begångna fel rättas till. Vidare är

Meddelande ang. enkla frågor

det nödvändigt att sådana bestämmelser utfärdas att berörda parter verkligen blir informerade, innan väg indrages och nedlägges. I en tid, när man talar om samråd, rådslag och gräsrotsdemokrati, är det viktigt att också vid förändringar av vägar tillämpa ett demokratiskt förfarande.

Jag ber än en gång, herr talman, att få tacka för svaret på min interpellation.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

Meddelande ang. enkla frågor

Meddelades, att jämlikt § 20 i kammarens ordningsstadga följande enkla frågor denna dag framstälts, nämligen

av herr *Olsson, Johan*, (cp) till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet: "Kommer riksrevisionsverkets nyligen redovisade upp-

fattning om lägre lönsamhet å vägbyggandet utanför storstads- och andra expansiva regioner att innebära ytterligare nedskärning av väganslagen till de glesare befolkade delarna av landet?"; samt

av herr *Olsson, Johan*, (cp) till herr statsrådet och chefen för civildepartementet: "Kommer erforderliga författningar angående de nya länsstyrelser som skall tillträda den 1 juli 1971 att utarbetas så att landstingen blir i tillfälle förrätta sina val redan i början av året och kommer Statsrådet att ta initiativ till särskild information för de valda ledamöterna?"

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 14.53.

In fidem

K.-G. Lindelöw

/Solweig Gemert

Fredagen den 4 december

Kammaren sammanträdde kl. 14.00.

Justerades protokollet för den 26 nästlidne november.

Anmälades och bordlades

konstitutionsutskottets utlåtande nr 46, i anledning av proposition med förslag till lag om ändring i kyrkomötesförordningen;

statsutskottets utlåtanden:

nr 202, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa organisationsfrågor rörande försvaret jämte motioner;

nr 203, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående nytt planerings- och budgeteringssystem för försvaret jämte motion;

nr 204, i anledning av motioner angående vissa frågor rörande forskning och forskningsplanering;

nr 205, i anledning av motioner om utbildningen av ingenjörer inom elektronikområdet;

nr 206, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa domartjänster i tingsrätter jämte motioner; samt

nr 207, i anledning av motion om ökade resurser för iordningställande av parkeringsplatser;

bevillningsutskottets betänkande nr 66, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i rusdrycksförsäljningsförordningen (1954: 521);

bankoutskottets utlåtanden:

nr 69, i anledning av proposition med förslag till lag om lokaliseringssamråd, m.m., jämte motioner;

nr 76, i anledning av proposition med förslag till vissa ändringar i fond-

reglerna för stadshypoteks- och landshypoteksinstitutionerna, m. m.; samt

nr 77, i anledning av proposition med förslag till vissa ändringar i banklagstiftningen;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 66, i anledning av motioner angående strikt skadeståndsansvar vid medicinsk behandling, m. m.;

nr 67, i anledning av motioner om ersättning av statsmedel för skada på grund av brott, m. m.;

nr 69, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i kyrkomötesförordningen (1949: 174), m. m., såvitt propositionen hänvisats till lagutskott;

nr 70, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen (1946: 722) med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för försvaret;

nr 71, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i lagen (1949: 164) med vissa bestämmelser om rättegången i tryckfrihetsmål;

nr 72, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i sjölagen m. m.;

nr 73, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen (1963: 158) om ersättning för skada i följd av atomfartygs drift;

nr 74, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i lagen (1909: 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt;

nr 75, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om särskild kontroll på flygplats;

nr 76, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fort-

satt giltighet av lagen (1969:232) om vissa sanktioner mot Rhodesia;

nr 77, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m. m.; samt

nr 78, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i religionsfrihetslagen (1951:680);

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 90, i anledning av motioner om åtgärder till förebyggande av genetiska skador;

nr 91, i anledning av motioner om undantag för äldre arbetskraft från avgift till tilläggs pensioneringen; samt

nr 92, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om tystnadsplikt för apotekspersonal, m. m., jämte motioner;

tredje lagutskottets utlåtanden:

nr 77, i anledning av motioner om åtgärder mot förorening genom olja;

nr 78, i anledning av motioner angående miljövården; samt

nr 88, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående handläggningen av vissa delar av vägtrafiklagstiftningen;

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 38, i anledning av Nordiska rådets svenska delegations skrivelse med överlämnande av berättelse för rådets adertonde session, i vad skrivelsen hänvisats till jordbruksutskottet, jämte motion;

nr 48, i anledning av motioner om förhandlingar med Danmark angående vattenföreningen i Öresund;

nr 49, i anledning av motion om obliktorisk rengöring av tankfartyg före avgång från sista lossningshamn; samt

nr 50, i anledning av motioner om en konferens mellan Östersjöstaterna angående föreningen av Östersjön; även som

allmänna beredningsutskottets utlåtanden:

nr 69, i anledning av motioner om ett miljövårdsprogram;

nr 74, i anledning av motioner angående sysselsättningsmöjligheterna för äldre arbetskraft;

nr 77, i anledning av motion om utarbetande av riksnormer för buller;

nr 78, i anledning av motioner om landsbygdshusmödrarnas situation, om en ekonomisk värdering av arbetet med skötseln av ett hem samt om en utredning angående de hemarbetandes situation; samt

nr 79, i anledning av motioner angående den kristna etikens roll i uppfost-
ran.

Kammarens sammanträde avslutades kl. 14.04.

In fidem

Bengt Lambe

/Solveig Gemert